

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՌԱԶՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԻՐ ՏԱՐԻ

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

ԹԻՒ 2

1906 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 10 Դ. (Հ. Տ. Սեպտեմբեր 27)

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, հասցեւորուի և կամ
հասցեւորման կը հրապարակէ իրեն զրկուած քրտութիւնները: Պար
տաւոր չէ վերագործունելիչ հրապարակուած ձեռագիրները:
Մանուցումներ կը զրկուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով:
Մանուցում 1 միլիգրամ 1 սանդղակարժէ 1 ֆրանկով: Չսանդղակարժէ:
Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la
Rédaction: Rue Beaumont, 9.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԻՄԲԱՅՐԱԿԱՆ ԱԶԳԵՐ

Հայ ազգը եւ եկեղեցին. — Հայեր ի
հայրենիք. — Հայեր ի Պարսկաստան. —
Հայեր ի Ռուսիոյ մէջ. — Ռուսները հայ
կեանքի մասին. — Ռուսները հայ կեանքի
մասին. — Ռուսները հայ կեանքի մասին.
Հայերը ի Ռուսիոյ մէջ. — Ռուսները հայ
կեանքի մասին. — Ռուսները հայ կեանքի
մասին. — Ռուսները հայ կեանքի մասին.
Հայերը ի Ռուսիոյ մէջ. — Ռուսները հայ
կեանքի մասին. — Ռուսները հայ կեանքի
մասին. — Ռուսները հայ կեանքի մասին.

ԲԱՅՈՒԱԾ Է
ՌԱԶՆՈՐԳԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐՄԵՆԻԱ" Ի
ԻՐ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ
(1906 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ — 1907 ՅՈՒՆԻՍ)

Հայ ազգը եւ եկեղեցին. — Հայեր ի
հայրենիք. — Հայեր ի Պարսկաստան. —
Հայեր ի Ռուսիոյ մէջ. — Ռուսները հայ
կեանքի մասին. — Ռուսները հայ կեանքի
մասին. — Ռուսները հայ կեանքի մասին.
Հայերը ի Ռուսիոյ մէջ. — Ռուսները հայ
կեանքի մասին. — Ռուսները հայ կեանքի
մասին. — Ռուսները հայ կեանքի մասին.
Հայերը ի Ռուսիոյ մէջ. — Ռուսները հայ
կեանքի մասին. — Ռուսները հայ կեանքի
մասին. — Ռուսները հայ կեանքի մասին.

Այն անձեր որոնց ընթերցասիրու
թեան և Արմէնիայի պէս թերթ մը
քաջալերելու զգացման վրայ վստա
հելով, սոյն 22րդ տարեշրջանի 1
թուէն սկսած ենք զրկել Արմէ
նիան, եթէ չեն ուզեր բաժնորդա
գրուիլ և չուտով զրկել բաժնորդագրի
նը, կը խնդրենք որ գոնէ 3րդ թը
ւէն սկսին մերժել (refuser) թերթին
ստացումը և պատուիրել բոստին որ
վերագործունէ մեզ: Բոստը ձրիա
պէս կը վերագործունէ այդպէս մեր
ժուելով չբացուած լրագիրները. բայց
որովհետեւ բոստն այնչափ արագու
թեամբ չընեն լրագիրները ձրիապէս
իրենց խմբագրութիւններէ վերա
դարձունելու գործողութիւնը որչափ
կընէ բաժնորդներին ձեռքը հասցու
նելու համար, մերժողներէն կը խն
րենք միայն որ բարեհաճին անմիջա
պէս քարդով մ'ալ իմացունել որ ի
զուր փոստի և ալ ծախքեր չընենք,
զրկելը շարունակելով: Աւելի քաղա
քավարական է թերթին ստացումը
մերժել այժմէն քան թէ յետոյ դժկա
մակիլ բաժնորդագիրն վճարելու:

Կը յիշեցունենք Արմէնիայի այն
հին բաժնորդներէ որոնք տակաւին
մեզ չեն հասուցած իրենց բաժնորդա
գիրն, թէ սովորութիւն է սկիզբէն
կանխիկ զրկել լրագրի բաժնորդա
գիրն. իսկ անոնք որ չեն ուզեր չա
րունակել այս տարի իրենց բաժնոր
դագրութիւն, թող հաճին քարդով
մ'իմացունել որ զադրեցունենք զըր
կելը և ի զուր ծախքեր չընենք իրենց
համար:

ՀԱՅ ԱԶԳԻ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԻՆ
(Շար. 1 քուէն)

Ազգութիւնը մեծ ընկերութիւն
մ'է զանազան կապերով իրար հետ
միացած մարդերի: Այդ կապեր թէ
զաղափարական են և թէ՛ շահակ
ցական և կը տարբերին տեղին ու
ժողովուրդներին համեմատ:

Արեւելքի մէջ ազգութիւնները կը
ճանչցուին ընդհանրապէս ցեղային,
կրօնային և լեզուական միութեամբ.
ազգային պատմական հայրենիքը ծը
նըղավայրէն աւելի նուիրական կը
դառնայ հանրային տեսակէտով: Կը

րօնքը հոն գլխաւոր տեղ մը կը բռն
նէ: Եթէ Հայ մը մահմետականու
թիւն ընդունի, ճաճիկ կը դառնայ.
Իրեն ինչ ցեղէ սերած լինելը և հա
յերէն խօսիլ գիտնալը նշանակութիւն
մը չեն ունենար ա'լ. ասոնք երկրոր
դական ու երրորդական տեղեր կը
բռնեն հոն ազգային կապակցութեան
մէջ: Կեսարացի, Պրուսացի, Գաղա
տացի և այլ մի քանի տեղացի Հայեր
մեծ մասամբ չգիտեն հայերէն, թիւր
քերէն կը խօսին կամ կը խօսէին դեռ
ասկէ մի քանի տարի առաջ. բայց ոչ
պակաս Հայեր են քան հայերէն խօ
սող Հայերը և ատոնց մէջէն իրենց
ազգասիրութեամբ և ալ յատկու
թիւններով նշանաւոր անձնաւորու
թիւններ երեւան եկած են որոնք թէ՛
իրենց ծննդավայրին և թէ՛ ընդհա
նուր հայ ազգին օգտակար ու պար
ծանք հանդիսացած են:

Ցեղային խնդիրն ալ վիճելի խն
դիր մ'է: Մեր մէջէն ոչ ոք կրնայ
պնդել այսօր թէ Տիգրաններէ և Ար
տաշէսներէ ժամանակ Հայաստանին
տիրապետող Հայ ցեղէն սերած է ինք
ուղղակի, առանց ոեւէ օտարազգի
զաղթականութեան խառնուրդ մտած
լինելու անոր մէջ:

Մէկի մը այս ինչ ազգութեան
պատկանելու ապացոյցն է այժմ Արե
ւելքի մէջ՝ այս ինչ անունով ազգային
համախմբումին անդամ արձանագ
րուած լինելը և այդ արձանագրու
թիւններն ալ եկեղեցական վարչու
թիւններին ձեռքով կատարուելով՝
ազգայնութեան մը գլխաւոր յատկա
նիւր կը կազմէ կրօնքը: Ազգայնու
թեան մասին կրօնքն այնչափ մեծ նը
շանակութիւն ունի Արեւելքի մէջ որ
մինչեւ անգամ լոկ եկեղեցիով իրար
մէ բաժնուած ազգակիցներն ալ տար
բեր ազգութիւններ կը համարէ թիւրք
կառավարութիւնը. այսպէս պաշտօ
նական թուղթերի մէջ Լիւմէի միջ
լեռի (Հայ ազգ) կանուանէ միայն լու
սաւորչական Հայերը, Քաթոլիկ միջ
լեռի կանուանէ կաթոլիկ Հայերը և
Բիւրդաստան միջլեռի՝ բողոքական Հա
յերը: Արեւելեան այդ քաղաքակա
նութեան հետեւողութեամբ՝ բողոքա
կան Հայերն իրենք ալ Բ. Դրան մօտ ի
րենց ունեցած ներկայացուցչին ազգա
պետ անունը կուտան և անոր պաշտօ
նավայրին՝ ազգապետարան, որի իրա
ւասութեան ենթարկուած են ոչ միայն

բողոքական Հայերը, այլ և թիւրքա
հպատակ բոլոր յոյդքականները.
Լուսաւորչական Հայերն ալ իրենց
վարչական օրինագրքին «Ազգային
Սահմանադրութիւն» անունը տուած
են, թէեւ բողոքական կամ կաթոլիկ
եկեղեցիին պատկանող իրենց համա
ցեղ ու հայախօս եղբայրներ այդ
սահմանադրական վարչութեան մաս
նակցելու իրաւունք չունին. քուէ
ատուներէ, ընտրողներէ և ընտրելի
ներէ ցանկը կը կազմուի լուսաւորչա
կան եկեղեցիներին պատկանող ծու
խերի ցանկին վրայէն:

Այդ տեսութիւն ուղիղ է թէ ո'չ,
այդ տարբեր խնդիր մ'է. մենք այս
տեղ կը ներկայացունենք իրողութիւ
նը, ցոյց կուտանք թէ ազգութիւն
բառն ինչ կը նշանակէ թիւրքախ
մէջ:

Ռուսիայի մէջ ալ այդպէս է. Հայ
մը երբ առաւարական դառնայ, նա կը
նկատուի ա'լ Ռուս ազգութեան պատ
կանող մէկը. Ամենայն Հայոց կաթո
ղիկոսը ոչ մի իրաւասութիւն չունի
ա'լ անոր վրայ որովհետեւ հայ ժողո
վրդին հետ իր կապեր խզած կը նը
կատուի ան:

Ազգութիւն բառի նշանակութեան
նկատմամբ տարբեր ըմբռնում մ'ալ
սկսած է տարածուիլ այժմ Ռուսիայի
Հայերի մէկ մասի, գլխաւորապէս
բարձր դասակարգի Ռուսներին հետ
չփուլած ունեցող Հայերին մէջ: Թէ այդ
նոր ըմբռնում ինչ հետեւանք կրնայ
ունենալ մեր ազգի համար իր ներկայ
վիճակի մէջ: Այդ և ուրիշ տեսակէտ
ներով մեր մտածումներէ եզրակա
ցութիւնը պիտի գտնէ ընթերցողն
այս յօդուածի վերջաբանին մէջ: Հոս
կը ներկայացունենք միայն հետեւեալ
եղելութիւնը, իբրեւ արտայայտու
թիւն մը այդ նոր ըմբռնումի:

Ասկէ մի քանի տարի առաջ երբ
կոմս Լորիս Մէլիքով նիսի մէջ մե
ռած լինելով, իր որդին եկաւ հօրը
մարմինը թոյլիւ (1) փոխադրելու,
Մարտի 15-էն անցած միջոցին՝ տեղի
հայ գաղութն անոր պատուելու հա
մար ճաշկերպ մը տուաւ Grand Hô
tel de Marseille մէջ: Այս տողեր գը
րողը համարձակեցաւ հոն մեկնու
թիւն մը խնդրել Լորիս Մէլիքովի
(1) Լորիս Մէլիքով թաղուած է Թիֆ
լիսի Հայոց վանքի եկեղեցի, որ առաջ
նորդարանին կից կը գտնուի, բակին մէջ:

արդիւն, ուսում-թիւրքական վերջին պատերազմի դաշտին վրայ իր հօր արտասանած մէկ հուշակաւոր խօսքին համար, որ եւրոպական մամուլին մէջ արձագանք գտած և Հայերին մէջ ալ զանազան մեկնութիւններ տեղի տուած էր: Երբ Լորիս Մելիքով իբրեւ ուսանական զօրաբանակի ընդհանուր հրամատար կարսի առջեւ կը գտնուէր, Բարիլի Temps լրագրի յատկապէս այն կողմեր զրկած թըղթակիցը, Շարլ Գուլուի, Լորիս Մելիքովի հետ տեսակցութեան մը միջոցին, ի միջի այլոց ըսած էր նաեւ թէ «Ենչ չտ մեծ յուզում և ոգեւորութիւն մը կը գրգռէ ձեր սրտի մէջ երբ Հայաստան մօտեցող այսպիսի հզօր բանակի մը գլուխը կը գտնուի դուք Հայ մը լինելով»: Լորիս Մելիքով պատասխանած էր թէ «Հայաստան մը կայ, բայց Հայեր չկան» (1)

Լորիս Մելիքովի որդին, իբրեւ բացատրութիւն մը այդ խօսքին, ընդհանուրին առջեւ ըսած թէ Հայաստան հայ ազգութեան հարկերն են. դա՛ն է, բայց այսօր Հայ ազգութիւն չկայ: Իմ հարցին թէ «Ի՞նչքա՞ն է Հայեր չլինելը և թէ դուք չէ՞ք պատկանիր Հայ ազգութեան», նա պատասխանեց թէ «Ես Ռուսիա ծնած եմ, իմ հայրենիքս Ռուսիան է և ազգով Ռուս եմ, բայց հայադասան Ռուս մը»: Ուրեմն Հայութեան հետ ի՞նչ ունեցած միակ կապ մնացած էր Հայաստանեայց եկեղեցին որին փարած կը մնար տակաւին իբրեւ հայադասան: արդէն հայերէն խօսիլ ալ չէր գիտեր, ֆրանսերէն կը խօսակցէինք: Իր այդ պատասխան որչափ ալ տարօրինակ և գայթակղեցուցիչ թուի «ազգութիւն» բառն իր արեւելեան նշանակութեամբ ըմբռնողներին, այսօր ամենայնիւ ուղիղ էր «ազգութիւն» (nationalité) բառի նշանակութեան մասին Եւրոպացիներին ունեցած հասկացողութեամբը:

Բացատրենք հիմա թէ ի՞նչ կը նշանակէ ազգութիւն բառը Եւրոպայի մէջ. ի՞նչ է որ կը կազմէ այստեղ ազգութիւնը:

(Շարունակելի)

Մ. ֆ.

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻԻՐԻԲԻԱ

Երուսաղէմի պատրիարք Տ. Յարութիւն Արքեպիսկոպոս Կ. Պօլսի Ազգային Պատրիարքարանին գրեր է որ եթէ Եւրոպայի Առաջնորդ Տ. Գէորգ Եպ. Իւթիւճեան, որ Երուսաղէմի միաբանութեան անդամակիցներէ մին է, պիտի հրաժարի իր առաջնորդական պաշտօնէ, պէտք է որ անպատճառ և չուտով վերադառնայ Երուսաղէմ որովհետեւ հոն եպիսկոպոսներ պակասութեան պատճառով իր ներկայութեան զգալի պէտք կայ:

— «Կոչնակ» մէջ կը կարդանք.

(1) Աղէկէ քիչ յետոյ ալ, Թիւրքիա արտաքին գործերի նախարար Սայիդ փաշան, ճիշդ ատոր հակառակ, գաշնադրութեան մ'առթով կը յայտարարէր պաշտօնապէս և կը պնդէր թէ «Հայաստան մը չկայ, ալ Հայեր միայն կան»:

«Տիարպէքիւրի Հայ Աւետարանական Ժողովուրդը և քանի մը բարեգործներ եկեղեցիին Յորեւանին առիթով 200 ոսկի հաւաքած են և կը փափաքին այդ գումարը շտեղծելով քաղաքին մէջ բարձր վարժարան մը հիմնել»:

ՀԱՅԵՐ Ի ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Մշակի մէջ կը կարդանք. «Թաւրիզից Պարսկաստանից վաճառականները հեռագիրներ են ստացել թէ այստեղ թիֆլիսում և թէ Բագուում, որ Թաւրիզում բոլոր վաճառատները, խանութները փակվեցին: Հեռագիրների մէջ պատճառները չեն բացատրված, սակայն ենթադրվում է, որ այդ ընդհանուր գործադուլը կապ ունի սահմանադրութեան հարցի հետ: Յամենայն դէպս անհիմն է այն երկիւղը, որ այդ գործադուլի մէջ նկատվում է շարժումն Հայերի դէմ: Ինչ վերաբերում է այն արգելքին, որ վերջերս դրվել է կառավարութեան կողմից հայ լրագրողների մուտքի վրա, այդ արգելքի մի պատճառն եւս «յեղափոխական» կոչված այն մի քանի ենթադրությունների վարժունքն է, որոնք իրանց պախարակելի և տգեղ գործերով ոչ միայն վարկաբեկ են անում հայ ժողովրդի անունը, այլ և մշտնապէս են բռն յեղափոխական գործին ու ազգային մեծ դատին»:

— Նոր հրատարակուած պարսկական սահմանադրութեան համեմատ, Հայերը, ինչպէս նաեւ այլադասան Պարսկները (պապի, սիննի և այլն), իրաւունք չպիտի ունենան սահմանադրական ժողովին մասնակցելու: Պարսկական Սահմանադրութեան մէկ գլխաւոր սխալն է այս որ կը յուսանք թէ ժամանակը պիտի սրբագործէ. ինչպէս նաեւ մեծ սխալ մ'է գիւղացի Պարսկներին որոնք իրենց ազգի մեծամասնութիւնը կը կազմեն, ընտրելի և ընտրող լինելու իրաւունքէն զրկուած մնալը:

ՆԱՐԻՄԱՆ ԽԱՆ

Վիէննայի պարսկական նախորդ դեսպան Վեսմ. Նարիւն խան Ենիկոյսեան, որ անցած ամիս մեռած է Պէրժիգի ծովազերայ Օսթանտ քաղաքը, Պարսկաստանի անուանի հայ զիւնազէտներէ մին էր որ պատիւ կը բերէր թէ՛ իր ներկայացուցած երկրին և թէ՛ իր հայ ազգին: Նարիւն խան թէհրան ծնած էր և կը սերէր հայ կաթոլիկ գերդաստանէ մը: Իր կինը Կ. Պօլսի Տատեան գերդաստանէն է որ ազգականական կապերով կապուած է զանազան երկիրներէ մէջ բարձրագոյն դասակարգին պատկանող անձնաւորութիւնների հետ: Նարիւն խան 26 տարի չաւրունակ (1878-1904) պարսկական դեսպանութեան պաշտօնը վարած է Աւստրիա մայրաքաղաքին, Վիէննայի մէջ: Ամէն զիւնազէտի տրուած չէ կարենալ քառորդ դարէ մ'աւելի դեսպանական պաշտօն վարել միեւնոյն երկրի մէջ: Յաջորդեալ երկար տարե-

վայելել թէ՛ աւստրիական արքունիքին մէջ և թէ՛ Վեն. Շահի կողմէն իր արժանիքի համապատասխան վըստահութիւն մը և միշտ յարգուած մնաց մինչեւ իր կեանքի վերջը: Որովհետեւ Նարիւն խան կը պատկանէր Նախկին սատրապամ Աթաբէգ Էմին Պալմանէի կուսակցութեան, ասոր անկումէն յետոյ Նարիւն խանի դէմ ալ թշնամութիւններ և խաղեր սարքուեցան, այնպէս որ լաւ համարեցաւ թողնել հեռանալ իր պաշտօնէ և այդ առթիւ մի խիստ հեռագիր ալ զրկած էր Վեն. Շահին, որ թէեւ պահ մը զայրանալով չնորհազուրկ ըրաւ Նարիւն խանը, բայց յետոյ դարձեալ ճանաչելով և գնահատելով Նարիւն խանի արժանիքը, իր վստահութիւն յայտնեց անոր և մինչեւ իսկ առաջարկեց մի բարձր պաշտօն յանձնել անոր Պարսկաստանի մէջ: Բայց Նարիւն խան չուզեց վերադառնալ թէհրան և 3 տարիէ ի վեր Բարիլ քաղաքը կապուէր Շահի Էնկիլէթի թաղին մէջ: Թէեւ 70 տարիների ծանրութեան տակ ճնշուած, բայց դեռ առողջ էր, թէեւ զիւնազէտական զբաղումների մէջ ամփոփուած էր, բայց իրեն մօտիկ գտնուած անձեր կըսեն թէ ազգային կեանքին ալ բոլորովին անտարբեր մէկը չէր և առատաձեռն էր իր բարեգործութիւնների մէջ:

Նարիւն խանի, որ «Ղաւամ-իւլ Սալթանէ» ատոյտը կը կրէր, եղբայրը Ջիհանկիր խան Ենիկոյսեան նոյնպէս նշանաւոր անձնաւորութիւն մը հանդիսացած էր Պարսկաստանի մէջ: Նախ զինուորական եղած է և ապա Պարսկաստանի գեղարուեստի նախարար: Պարսկաստանի մէջ բարենորոգումներ մտցունել աշխատող կուսակցութեան պատկանելուն համար՝ պահ մը նեղ սցած էր իրմէ Նասրէդդին Շահը, բայց յետոյ զընահատելով դարձեալ անոր արժանաւորութիւններ, իր յարգանքի և վըստահութեան արժանի համարած էր: Ջիհանկիր խան Ենիկոյսեան թաղուած է թէհրանի Հայոց եկեղեցիի բակին մէջ:

ՌԴԻՍԵԻԹԻՐԻԲԱԿԱՆ ՍԱՀՄԱՆԱԳԱԼԻԵՆ ՎՐԱՅ

Ղարսուհեմ սեպտ. 12/23ին գրած եմ Մշակին:

Սեպտեմբերի 11ի գիշերը, ուսումնարանական սահմանին մօտիկ ուսումնական հողին վրա, տեղի է ունեցել հետեւեալ դժբաղդութիւնը:

30 հոգի հայ զաղթականներ Ջօրից ոչ հեռու գտնվող Չընգըլը կոչված տեղից անցնում են դէպի սահմանը:

Այդ միջոցին դարանից դուրս են գալիս մի խումբ զինված քրդեր և յարձակվելով նրանց վրա, սպանում են առաջնորդող սուրհանդակ եղիզի քրդին և մի հայի, իսկ միւսներին սահմանը, բայց թէ ուր, յայտնի չէ:

Երեսուն հոգուց 4 հոգի միայն, որոնք մի փոքր յետ են լինում մը.

նացած, կարողանում են փախչել ազատվել և ի գիր վերադառնալ: Ուստի 23ին այդ դէպքի մասին հաղորդել են Սուրմալուի դաւաապետին, որը հարկաւոր կարգաւորութիւններ արել է անհետացածներին որոնելու համար:

Ուղարկված կօզակների ու պարսկական հետ, զաւառապետի կողմից դադարութեամբ, գնացել են նոյնպէս կորածների երկու ընկերները:

Ինչպէս ենթադրում են, այդ թղթաւները մատնութեան զոհ են դարձել:

Քիւրդ աւազակները երբ շրջապատում են նրանց, նախ հարցնում են՝ «Դուք 30 հոգի էիք, ո՞ւր են միւս 4 ընկերները»: Նրանց զեղումները ախր ն մանրակրկից են կատարվել, որ նրանք իմացելու ուժ մօտ ի՞նչ կայ:

Օրինակ, մէկից պահանջել են տըրճանակը, միւսից՝ ժամացույցը: Երրորդից փողը կային: Միմիայն տըրճանակը գտնել նրանք չեն կարողացել, այն էլ չնորհիւ այն հանգամանքի, որ յետ մնացած ընկերները մօտ է եղել:

Դէպքը ինքն ըստ ինքեան կսկծեցացել է, սակայն ուշադրաւ է վերին տիճանի, որովհետեւ նա կատարվել ուսական հողի վրա, և ուշադրաւ մանաւանդ հէնց այն պատճառով, որ քրդական յարձակումները ուսական հողի վրա յաճախակի են կրկնվում: Ի՞նչ միջոցներ պէտք է ձեռք բերել կառավարութիւնը վերջ տալ քրդական սանձարձակութիւններին, որից տուժում են ոչ միայն հայ զաղթականները, այլ և տեղական ազգաբնակչութիւնը:

Վայրենաբարոյ քրդերը ոյժ ու ուժ միայն կարող են խոնարհել, ոչ ուրէնքի:

Ն Ա Մ Ա Կ

ԱՄՆԻԿԱԿԻ ՄԻԱՑՅԱԼ-ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԵՆ

Իրիմոնտ, 7 սեպտ. 1906

Փոքրաթիւ բայց համեմատաբար հայ զաղթական մ'ունիք այս քաղաքի մէջ. իսկ տի ուրախութեան առիթներն ալ թիւքիչ կը պատահին, բայց գրէթէ ամէնք ալ միասին ուրախակից կը հանդիսանան և այդ հանգէտէն ալ ազգային գործի մը նպաստ յատկացունել չեն մոռնար:

Օգոստոս 26ի կիրակի երեկոյին քաղաքի Սէնթ Քօլ (St. Paul) եկեղեցիի մէջ կատարուեցաւ Եւրոպական Տարօրոյս Փաշտօնների իր համաքաղաքացի Օրիորդ Փառանձեմ Տէրվիչեանի հետ ամուսնութեան եկեղեցական արարողութիւնը: Հիար Փաշտօնեան համարելի երիտասարդ մ'է որ 3 տարիէ ի վեր այստեղ եկած է և դերձակութեամբ զբաղի: Օրիորդ Տէրվիչեան զարգացած Հայունի մ'է որ իր ծննդավայր Եւրոպայի քաղաքին մէջ վարժուհիութեամբ պատճառ ալ վարած է և տարիէ մ'ի վեր Անգլիա կը գտնուէր, ուրկէ իր մօր եղբայրներու հետ մէկտեղ վերջերս տեղափոխուած է Իրիմոնտ: Պաշտօնաւարական պաշտօնը կատարեց Անգլիայի Տէրվիչեան Տարիական, Իրիմոնտական գրէթէ ամբողջ հայ զաղթութեւ հաւաքուեցան նորապսակներուն բնակարանը: Հոն հայրենի յիշատակներն արթնցունող և հայրենի

Անցըրիացիների ձեռք բերած այս նոր
յաջողութիւն գրգռած է Գերմանացիները
և այդ երկու ազգերի միջեւ տնտե-
սական հակառակութիւնն ու մրցումը կը
սաստկանայ Փոքր Ասիայի հրապարակին
միայ :

— Բեգերպուրկի Համալսարանի ուսուցչական խորհուրդն որոշեց որ Համալսարանը պէտք է մասնակցի անգլիական պատուիրակութեան ընդունելութեան հանդէսին :

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Լոնտոնի պարսկական նախկին գեսպան իշխան Միրզա Մահմուտ խան Ալաէս-Սալթանէն Պարսկաստանի արտաքին գործերի նախարար նշանակուած է :

— Թէհրանէն սեպտ. 29ին կը հաղորդեն թէ ամէնէն առաջ երեսփոխանական ընտրութիւններն ըրին Ղաճարի կայսերական գերզատանէն սերած իշխանները, որոնց կողմէն ընտրուած 4 երեսփոխանները վաւերացուց Շահը : Հոգեւորականներն ու արհեստավարներն ալ իրենց երեսփոխաններ պիտի ընտրեն առաջիկայ շաբթու մէջ : Ընտրութիւններին վերաբերեալ յայտարարութիւններ տարածուած են Թէհրանի ամէն կողմը : Թաւրիզի և Բաշտի հոգեւորականները հանդարտեցան. անգլիական հիւպատոսարաններին մէջ պատուարւածներն ամէնքն ալ զուրս ելած են : Նոր նշանակուած անգլիական, գերմանական և աստրիական գեսպանները հետզհետէ կուգան Թէհրան :

— Թէհրանէն եկած հեռագիր մը կիմացունէ որ Պարսկաստանի Ազգային Երեսփոխանական Ժողովն իր բացման նիստն ըրած է հոկտ. 7ին և Ժողովին ատենապետ ընտրուած է առեւտրական նախկին նախարար Սա. Նիէ էտ Տաուլէ :

ՆՈՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«ԱՐՄԷՆԻԱ»ԻՆ

Շնորհակալութեամբ կը հրատարակենք Արմենիայի նպաստելու համար մեզ հասած հետեւեալ նուիրատուութիւնները :

Սիմգալիուրէն Տիկին Նանալան Սարգսեանց 200 ֆրանք ի յիշատակ իր հանգուցեալ ամուսին Յովհաննէս Շահնազար Սարգսեանցի, որ Հընդկանակ Հայերի անուանի գրագէտ ու գործիչ անձն էր : Թաղիադեանցի ազգականն ու յառաջագէտ աշակերտ. ներէ մին էր և Արմենիայի շնորհա. մակրող մը : Նիւ Եոթքէն Կ. Վարդան 100 ֆրանք : Գաւիթիէն Պ. Պ. Կ. 5 ֆրանք և Ս. Ս. 5 ֆրանք :

ՅԻՄԱՍՏՈՒԱԿԱՎ ՎԻՃԱԿԱԳԻՐ ՄԸ

Յրանսական ծէսին պատկանող ֆրանսիականները (ազատ-որմադիր), վերջին վիճակագրին նախընթաց, 407 օթեակ ունին որոնցմէ 340ը Յրանսիայի մէջ և 67ը ֆրանսական գաղութներին մէջ :

Այդ 407 օթեակներ 65,000 գործօն անդամներ ունին, այսինքն իրենց տարեկան նպաստի բաժինը կանոնաւորապէս վճարողներն Ամէն մէկ անդամի վրէժարիք տարեկան բաժինն է ընդհանրապէս 50 ֆրանք : Այս գումարէն Մեծ-Արեւելի (Grand Orient) գանձարանը կը ստանայ 4 ֆր. և 50 սանթիմ իրրեւ

գլխահարկ, 1 ֆր. գաղափարի տարածման համար և 2 ֆր. օգնութեան և համերաշխութեան համար : Ուրեմն իւրաքանչիւր անդամէն Մեծ-Արեւելիին (Փրանսական ֆրանսաւորութեան կեդրոնին) ստացած գումարն է 7 ֆրանք և 50 սանթիմ :

Հետեւապէս Մեծ-Արեւելի տարեկան ելեւմտացոյցը կը կազմէ 65,000ի չափ անդամներէ ստացած 7 1/2 ֆր. : որ ըսել է տարեկան 4 միլիոն 875 հազարի չափ գումար մը :

ՄՈՒՐԱՏԻ ԵՒ ԺԻՐԱՅՐԻ

Միացեալ պատկերը նուիրուած անմահ ժիրայրի յիշատակին

Ամերիկայի Հնչակեան Մասնաճիւղերու Գործադիր Յանձնախումբը, պատրաստած է նահատակ և կենդանի հերոս եղբայրներու, ԱՆՄԱՀ ԺԻՐԱՅՐԻՅԷ ՔԱԶ ՄՈՒՐԱՏԻ մեծագիր և չքեղ պատկերը : Պատկերի վերեւը դրուած է հայկական նշանակները, որ կը տեսնուին Արարատ լեռը, Նոյեան Տապալը և Մայր Հայաստանը : Հայկական դրօշակներու ծալքերէն կախուած են Մուրատին և Ժիրայրին նուիրուած ոտանաւորներ, Հնչակեան զինանշան, որուն երկու կողմը գրուած են երկու գանգակներ. աջ կողմը Մուրատի Սասուն գնալու ժամանակւոյ պատկերը, ձախ կողմը Ժիրայրի և անոնց ներքեւ քաջ Մուրատի այժմեան պատկերները : Ոչ մի լանջ խնայուած չէ պատկերը գեղեցիկ ընելու : Գինն է 50 սենտ կանխիկ :

Ստանալ ցանկացողները դիմելու են Ամերիկայի Հնչակեան Մասնաճիւղերու Գործադիր Յանձնախումբին հետեւեալ հասցէով :

M. Lambert, 199. P. O. Box, M. S. N. Y. CITY U. S. A.

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

ՀԱՏԱՐԱՅԻՄԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈԿԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեկէ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը շնորհակալուի անգլիական մէջ նշանակուած գինեւորները :

Ա. ՀԱՅ ԳԻՐԴԱՆՈՒՆԻ ՄԸ (Սպասար) Բ. ՀԱՅ ԳԻՐԴԱՆԻ Գ. ՍԱԼՄԱՆ ԻՍՏԱՅԷԼԻ Դ. ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼԱՐԻՈՑ ԵՒ ԿԵՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼԱՐ ԱՍՏԱՄ. ԲԱՊԵՏԱՑ Սպասար

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒԱՆՆԵՐԸ. — Զ. ԳԱՄԱՆ ՔԱՐԻՊԱ — ԺՈՂՈՎՐԻԱԿԱՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այլուրեքն աւարտելու (Սպասար)

Ե. ԼԻՆԶԻ ՕՐԵՆՔԸ ՅԱԶԿԱԶԱՅԱՍՏԱՆԻՄ. (Սպասար)

Ը. ԹԻՐԻՔԻԱԻ ՀԱՅԵՐԻ ԵՒ ԻՐԵՆԵ ԴԻՄ. ՏԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ : Թիւրքահայաստանի մէջ բնակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչներ թուին բաղդատական մէկ ցուցակէ ալ կցուած է տեղեկութիւնները) : Գինն (35 սանթիմ) 50 սանթիմ :

Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորովին սպասար և միեւնոյն ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի էջ Մ.

Նորթուգալեանի գրած առաջնորդը, յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են Յուդարարի մէջ որ ութ-ձալ գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) (1 ֆրանք) : 1 ֆր. 40 սանթիմ : ՎԵՐԵԹ (Պուլկարիայի մէջ Թիւրքերի տրած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսի միջոցներ գիտած են իրենց վրէժ լուծելու համար) : (15 սանթիմ), 20 սանթիմ : Թ. ՌՄԱՍ ԲՈՑԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ Թիւրքերի տրած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներ ինչպիսի միջոցներ գիտած են իրենց վրէժ լուծելու համար) : (0,15 սանթիմ) 20 սանթիմ :

ԺԳ ՄԻ ՊՈՒԼԿԱՐ ՀԱՅՐԵՆԱՍԷՐ (ԶԱՔԱՐԻԱ ՍԹՈՂԱՆՈՎ) ՅԻՄԱՍԵՐԷԷԷ ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ԳՐԵՏԻՑ ԳՈՐԾՈՒԹԱԼԵԱՆ 1894

1 ֆրանք և 40 սանթիմ : Տարածելու համար մեծ քանակութեամբ առնողներին 25 % զեղչ կը լինի :

(Պարսկաստանի Հայերին համար 1 ֆրանք է) :

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐ

(Կ. ՊՈԼՏՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏՐՈՒՆ ԱՆՈՒՄԱՆ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած է ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի անբարոյական մի հայր իւր ազգականուած վարքաբարքով որչափ չափի ներքի պատճառ դարձած է և վերջ վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռք սպաննուած և անհետացած է այն խարհէ : Գինն 1 ֆրանք :

ՀԱՅ ՏԵՍԱՆ ԲԱՅՅԻԻ

«Խենթը և Զալալեղի» մէկ գրքի մէջ ամփոփուած, նոր տիպ : Գինն է ֆր. 6,25 :

«Զալալեղի» առանձին. չքեղ նոր «Դաւիթ բէկ» Ա. Բ. Գ. հատոր վերջ. ջաբանով. նոր տիպ. ֆր. 10,15 :

«Կայծեր» Ա. հատոր. նոր տիպ. գինն է ֆր. 6,75 :

«Կայծեր» Բ. հատոր և վերջ. նոր տիպ. ֆր. 8,90 :

«Ոսկի Աքաղաղ» նոր տիպ. ֆր. 3,80 :

«Վէպիկներ և Պատկերներ» Ա. և Բ. հատոր. ֆր. 11,40 :

«Զահրուար» վէպ. ֆր. 5, տիպ. ֆր. 2 :

«Եռաշարժի Յիշատակարան» Ա. Բ. Գ. մասերը մէկ գրքի մէջ, նոր տիպ ֆր. 6,35 :

Նաեւ պատրաստ են վաճառուելու համար ԲԱՅՅԻԻ հետեւեալ գրքերը :

«Սամուէլ» Ա. Բ. Գ. հատոր. նոր տիպ. ֆր. 10,15 : Գինն

Madame Raffi. 32, Richmond Gardens. Shepherd's Bush. London. W. (Angleterre).

ՀԱՅ ԼՐԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐԻՐԱՄԵԱՅ (1794-1894) ՅՈՒՆԻՒՆԻ ՊԱՏԿԵՐԸ

Հայ ազգին մէջ լրագրի սկզբնաւորութեան դարադարձին առթիւ 1894 թուականին հրատարակուած այս միջալ գիրքով և լուսատիպ (phototypique) չքեղ պատկերի մեծութիւնն 50×35 հարիւրորդամէթր և տպուած է 70×45 հարիւրորդամէթր քարտէսի (carton) վրայ այլ և այլ բնագրերով Մէլտեղը դրուած է հայ լրագրութեան հիմնադրին, Տ. Յարութիւն ԲՆՆԻ. Շաւոնեանի, պատկերը և որտեղ 1894ին հայերէն լեզու հրատարակուող բոլոր լրագրերին անոնց գրէթէ ամենքի խմբագրական կառուցները :

Գինն է 4 ֆրանք, ճանապարհ ծախքը մէկտեղ հաշուած. իսկ Պարսկաստանի համար 2 ֆրանք և սանթիմ :

Գալեմքեարեան Հ. Գ. — Պատկեր թիւն Հայ լրագրութեան ի սկզբնաւորման մեր ժամանակը. Հատոր 1794-1860 : Մէկ լուսատիպ պատկերով : Գինն է, ճանապարհածախքը մէկտեղ, 2 ֆր. և 50 սանթիմ :

Վերագրեալ թէ՛ պատկերը և թէ՛ գիրքը կարելի է ստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն, արժէքը կանխ զրկելով :

ՀԱՅ ՏԵՍԱՆ

ՄՈՒՐՁ Ամսագրի

1906 թ. No. 8

Շարունակուում է բաժանորդները գրուելու : Արտասահմանում բաժանորդներն է տարեկան 12 րոպէ (կամ 32 ֆր.) : Տարին 12 մեծագրի ստուար հատորներ : Հասցէն՝

Rédaction de la Revue MOURTOU TIFLIS (Russie)

Ինչպէս ամեն լրագրներ, Արմենիայի կը կրեւորեն ծանուցումներ հրատարակելու համար. անոնք որ պէտք կուտան նաեւ Արմենիայի միջոցով մէկի դիմում կը կարող մի բան յայտարարել, պատրաստ ենք ընդունել իրենց ծանուցումները, լրագրական սովորութեան : Ծանուցումներ գրելու նշանակուած են Արմենիայի հակառակ, տաւր լրայ հաշուելով. 1 րոպէ կաթագրի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ և 1 բոլորգրի համար 1 սանթիմ : 3 րոպէ գամ դրուելիք ծանուցումի գինն է 10 % ին 10 զեղչ կը լինի. 10 և աւելի րոպէ գամներ դրուելիք ծանուցումի գինն է 10 % ին 30 զեղչ, Սակարկութիւն չի գործուիր :

ՏԵՐԵՆ — ԽՐԱԿԻՐ Մ. ՓՈՐՓՈԿԱԼԵԱՆ

ՄԱՐՏԵՆԷԼ

Հայերէն առաքան Մ. Փորթուգալեան Le Giron : François CARRIERE Marseille. — Imprimerie du Midi